

YETİŞTİRME KURAMI'NIN DÜNÜ ve BUGÜNÜ: BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Seher Karataş¹

İbrahim Karataş²

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹ Dr.

Bağımsız Araştırmacı

E-Posta

shr.by14@hotmail.com

ORCID

0000-0002-3820-520X

² Doktora Öğrencisi

Atatürk Üniversitesi, İletişim
Fakültesi, Erzurum, Türkiye

E-Posta

ibrahim.karatas1@ogr.atauni.

edu.tr

ORCID

0009-0004-2960-7524

Başvuru Tarihi / Received

20 Aralık 2023

Kabul Tarihi / Accepted

20 Mart 2024

Yetiştirme teorisi, geçmişten günümüze iletişim araştırmacılarının ilgisini çeken bir konu olmuştur. Bu çalışma, yetiştirme teorisi hakkındaki mevcut bilgi durumunu keşfetmek için sistematik yaklaşım kullanmaktadır. Çalışma, bilimsel haritalama yöntemini kullanarak, zaman içinde yetiştirme teorisi üzerine yapılan araştırmaları analiz etmektedir. Çalışmanın amacı, 1989-2023 yılları arasında yetiştirme teorisi üzerine yapılan araştırmaların bibliyometrik özetini sunmaktır. Web of Science veri tabanında taranan 264 araştırma makalesinin yıllara, ülkelere, kurumlara, çalışma alanlarına ve araştırma türlerine göre dağılımı sunulmuştur. Ek olarak, araştırmacılar ortak kelime haritası, yazar atıf analizi, yazar ve ülke ortak ağ haritası üzerinde rehber harita sağlamak için VOSviewer haritalama analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, yetiştirme teorisi ile ilgili çalışmaların yayın yıllarına bakıldığında en fazla 2021 (n=27 eser), 2022 (n=25 eser), 2020 (n=22 eser) ve 2023 (n=21) yılında yoğunlaşma olduğu, en fazla çalışan ülkeler arasında ABD (n=147) ve Çin (n=24) menşeli yayıncılarda olduğu, yayın türü olarak araştırmacılar en fazla araştırma makalesi (n=242) alanında eser verildiği, en fazla eser veren isimlerin Wan Den Bulck J; Martins N.; Prieler M.; Scharrer E. ve Shanahan J. olduğu, çalışma alanı olarak en fazla iletişim alanında çalışma (n=127) yapıldığı, en fazla kullanılan anahtar kelimelere bakıldığında ise cultivation theory (n=96), cultivation (=31), television (=24), content analysis (=17) ve social media (=17) olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler kapsamında son zamanlarda yetiştirme kuramını sosyal medya ekseninde ele alan çalışmalar olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışma günümüzde yetiştirme kuramı ile ilgili araştırmacılara yol gösterici kaynak haritası sunduğundan dolayı önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yetiştirme Kuramı, Televizyon, Sosyal Medya, Bibliyometrik Analiz

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

THE PAST and PRESENT OF THE THEORY CULTIVATION: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS

ABSTRACT

The theory of cultivation, from past to present, has been a topic of interest for communication researchers. This study employs a systematic approach to explore the current state of knowledge on cultivation theory. Using a scientific mapping method, the study analyses research on cultivation theory over time. The aim of the study is to provide a bibliometric summary of research on cultivation theory conducted between 1989 and 2023. The distribution of 264 research articles in terms of years, countries, institutions, fields of study, and types of research, all of which were scanned in the Web of Science database, is presented. Additionally, a VOSviewer mapping analysis is used to provide researchers with a guide map on a co-word map, author citation analysis, and author and country co-network map.

According to the results of the research, when the publication years of the studies on cultivation theory are examined, the highest concentration is in 2021 (n=27 works), 2022 (n=25 works), 2020 (n=22 works) and 2023 (n=21), among the countries that work the most are publishers originating from the USA (n=147) and China (n=24), as the type of publication, the researchers gave the most works in the field of research articles (n=242), the names that gave the most works are Wan Den Bulck J; Martins N.; Prieler M.; Scharrer E. and Shanahan J., as the field of study, the most studies were carried out in the field of communication (n=127), when the most used keywords are examined, cultivation theory (n=96) is the most used keyword. ; Prieler M.; Scharrer E. and Shanahan J., as the field of study, the most studies were conducted in the field of communication (n=127), and the most used keywords were cultivation theory (n=96), cultivation (=31), television (=24), content analysis (=17) and social media (=17). Within the scope of the data obtained in the study, it has been found that there are studies that have recently addressed the cultivation theory on the axis of social media. This study is important because it provides a guiding resource map for researchers on rearing theory today.

Keywords: Cultivation Theory, Television, Social Media, Bibliometric Analysis

GİRİŞ

İletişim insanın var oluşu kadar eski bir olaydır. İletişimin olmadığı bir yerde toplumsal hayatın sürdürülmesi olanaksız hale gelmektedir. Bireysel süreçte başlayan iletişim, teknoloji ilerledikçe çeşitlenmiş kitle iletişimi doğurmuştur. İletişimle ilgili çalışmalar çok eskilere dayanmasına rağmen kitle iletişimi ile ilgili çalışmalar 19. ve 20. yüzyıllara kadar uzanmaktadır (Bilginer-Kucur, 2019: 6). 20. yüzyılın sonlarına kadar iletişim çalışmaları basit bir kavram olarak görülüyordu (Littlejohn ve Foss,

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

2009: 27). 1930'ların sonlarına kadar kitle iletişim araçları, insanların düşünce ve alışkanlıklarının yanı sıra toplumun diğer alanlarının şekillendirilmesinde de önemli bir etkiye sahipti. 1940'ların başından 1960'ların başına kadar süren sınırlı etkiler döneminde daha deneysel yöntemler kullanıldı. Ancak 1960'lardan sonraki dönemlerde medyanın aşırı etkisine ilişkin endişeler yeniden su yüzüne çıkmış ve güçlü etkiler bir kez daha önem kazanmıştır. 1930'larda başlayan ve 1960'lara kadar süren sınırlı etkiler döneminde kitle iletişim araçları ve ilettikleri mesajlar üzerine çok sayıda çalışma yapılmıştır (Ata, 2019: 69).

Çalışmalarda bazı kuramlar kendilerini sadece dünyanın işlediğini anlama faaliyeti ile sınırlandırmazlar, aynı zamanda dünyada bir şeylerin yanlış gittiğine dair saptamalarda bulunurlar (Özçetin, 2018b: 25). Etki araştırmaları iletişim çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Kitle iletişim sürecinin bütün boyutları arasında etkiler üzerinde en çok çalışılan ve tartışılan boyutunu oluşturur (Yüksel, 2013: 20). Etki araştırmaları da geçmişten günümüze adından söz ettiren yetiştirme kuramıyla özdeşleşmektedir.

Gerbner, televizyonda yaratılan dünyayı ve bu dünyadaki şiddetin miktarını içerik analizi kullanarak saptamaya çalışırken, televizyonun izleyicilerin gündelik yaşamlarındaki düşüncelerini nasıl ve ne kadar etkilediğini araştırmaktadır. Kurama göre, televizyon izleyicilerin davranışlarından çok tutumları üzerinde etkilidir (Yıldırım, 2019: 88). Geçmişten günümüze yetiştirme kuramı üzerine yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmalarda (Morgan vd., 2014b; Bilandzic ve Buselle, 2012; Bryant ve Miron, 2004; Buselle ve Bilandzic, 2012; Cohen ve Weimann, 2000; Dobrow, 1990; Morgan ve Shanahan, 2010; Morgan vd., 2012a) yetiştirme teorisinin yönelimleri açığa çıkarılmaktadır. Bu çalışmada ise yetiştirme kuramı üzerine yapılan araştırma makaleleri bibliyometrik yöntemle incelenmektedir. Çalışma, yetiştirme teorisi hakkında geçmişten günümüze yapılan çalışmaları da ele alarak yetiştirme teorisi hakkında araştırmacılara kaynak haritası sunulması amaçlanmaktadır.

1. Medya ve Yetiştirme Kuramı

Kitle iletişimi ya da yüz yüze iletişim gibi farklı iletişim süreçlerinin temelinde insanın kendi hayatı dışındaki dünya hakkında bilgi edinmek ve bu dünyayı anlamak gibi hedefler yer almaktadır. Gerçek ve gerçeğe ulaşmak, iletişim süreçlerini anlamaya ve açıklamaya yönelik kavramsallaştırmaların, kuramsal bilgi birikimlerinin de temel ayırt edenlerindedir (Yıldırım, 2019: 133). Her yere yayılan kitle iletişim araçları gerçekten de ikna edicidir (Shaw, 1979: 105). Medya, gerçek dünyadaki olayları izleyici tarafından algılandığı şekliyle yansıtır. İzleyicinin gerçekliğinin, deneyimlerine, özelliklerine ve eğilimlerine dayanan sosyal bir yapı olduğuna dikkat etmek önemlidir. Ayrıca, izleyicilerin beklentileri de tükettikleri içerikten etkilenir (Buselle ve Bilandzic, 2012: 169). Televizyon izleyicilerin gerçeklik algılarına spesifik ve ölçülebilir katkılar sağlamaktadır. Bu katkılar televizyonun kurgusal sunumları hem de izleyicilerin gerçek yaşam koşullarıyla ilgilidir (Gerbner vd.,

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

1980'a). Geleneksel medya araçları olan televizyon, radyo ve gazete uzun yıllar boyunca insanların algılarını şekillendirmekte önemli rol oynamıştır.

Televizyon günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçasıdır ve ona belirli anlamlar yüklenmektedir (Gerbner vd., 2006b: 100). Genel olarak televizyon içeriğine seçici maruz kalmanın dahil edilmesi televizyona maruz kalma ve kültürlü olma arasındaki bağlantıyı artırmaktadır (Perse vd., 1994: 5). Yetiştirme analizi tipik olarak televizyon içeriğindeki en yaygın ve tutarlı kalıpları belirleyerek başlar. Bu, program türlerini kesen tutarlı imajları, tasvirleri ve değerleri vurgular. Medya etkilerine ilişkin çok az teori kültürlüme kadar ağır ve şiddetli bir şekilde eleştirilmiştir. Yetiştirme araştırmaları, televizyonun toplumdaki rolünü anlamamıza yardımcı olmak açısından birçok kilit alanda özellikle önemlidir (Signorielli, 2015).

Gerbner 1960'ların ortalarında "Kültürel Göstergeler" araştırma projesine başlayarak, televizyon izlemenin izleyicilerin gündelik yaşam hakkındaki düşüncelerini etkileyip etkilemediğini araştırmaktadır (Yaylagül, 2006: 64). Yetiştirme teorisi 1960'ların sonlarında, Amerikan kültürünün baskın eğlence aracı olan televizyon programcılığı tarafından en açık şekilde örneklenen, sanayileşmiş kitle aracılı hikâye anlatımının kabulüne dayanmaktadır. Teori, içeriğin yoğun şekilde izlenmesinin izleyicilerinin bakış açısı ve inançları için kademeli uzun vadeli olumsuz sonuçlarına yönelik bir tutum geliştirdiğini öne sürmektedir (Romer, vd., 2014). Gerbner iletişimi, mesajlar aracılığıyla oluşan etkileşim olarak görmektedir. Ona göre iletişim kültürü oluşturan sembolik çevreyi hem yaratan hem de bu çevre tarafından güdülenen insani bir süreçtir. İletişimin sembolik ve kültürel yönlerine dikkat çekerek, iletişimin tek yönlü bir etkileme ya da ikna sürecinin altını çizmektedir (Özçetin, 2014'a: 121). Televizyonun ilettiği mesajların etkisi, mesajların üretildiği ideolojik yapıyı beslerken, aynı zamanda bu ideolojiyi de her seferinde yeniden üretmektedir (Arabacı Koç, 2023: 22).

Yetiştirme Kuramı, televizyonun bebeklikten başlayarak insanları yetiştirdiği varsayımına dayanmaktadır (Ercan ve Demir, 2015: 142). Ekme kuramcılarına göre, televizyonun etkisi azar azar, derece derece birikerek olmaktadır. Gerbner de medyanın bir kültürde var olan değer ve tutumları yani egemen değer ve tutumları ektiğini öne sürmektedir. Yani medya insanları birbirine bağlayan değerleri yaymakta ve bu değerleri sürdürmektedir (Yaylagül, 2006: 64). 1969 yılında George Gerbner, medya etkileri araştırmalarının bir biçimi olarak yetiştirme teorisini önermiştir. Başlangıçta, bu araştırma yalnızca medyaya maruz kalmanın laboratuvar deneylerinde bulunabilecek kısa vadeli etkilerine odaklanmıştır. Ancak, medyaya tekrar tekrar maruz kalmanın uzun vadeli etkilerini dikkate almamıştır. Vinney'in (2019) belirttiği gibi, bu etkiler insanlar günlük yaşamları boyunca medyayla karşılaştıkça yavaş yavaş ortaya çıkmıştır. Gerbner'in odak noktası tek tek mesajların etkisi değil, tüm medya ortamında aktarılan yaygın anlamlar olmuştur (Potter, 2014: 1016).

Modelin özel bir niteliği hangi iletişim durumunu açıklıyorsa ona göre farklı biçimlere sokulabilmesidir. Böylelikle basit iletişim süreçlerinin yanı sıra üretimi ve

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

iletelen gönderi ve olayların algılanması gibi karmaşık iletişim süreçlerini de açıklamaktadır (McQuail ve Windahl, 2005: 38). Yetiştirme perspektifi bu anlamda televizyonun tutarlı mesajlarına yoğun bir şekilde maruz kalmanın, izleyicileri başkalarına karşı daha korkulu ve güvensiz olmaya yönlendirdiğini savunmaktadır (Perse vd., 1994b). Gerbner araştırmasını kurgusal televizyona odaklarken, daha yakın zamanlarda bilim adamları yetiştirme araştırmalarını video oyunları ve realite TV gibi farklı televizyon biçimlerini de dâhil ederek alanı genişletmektedirler. Ek olarak, yetiştirme araştırmalarında araştırılan konular genişlemeye devam etmektedir. Çalışmalar, medyanın aile, cinsiyet rolleri, cinsellik, yaşlanma, ruh sağlığı, çevre, bilim, azınlıklar ve diğer birçok alan üzerindeki etkisini içermektedir (Vinney, 2019). Yetiştirme teorisi üzerine yapılan araştırmalar çoğunlukla medyaya maruz kalmanın gerçek dünyaya ilişkili olduğu yönündeki merkezi hipotezi test etmektedir (Busella ve Bilandzic, 2012). Yetiştirme kuramı medya araştırmalarında önemli bir araç olmuştur ve birçok çalışma bu teoriyi doğrulamıştır. Ayrıca dijital medyayı yükselişiyle birlikte televizyonun tek belirleyici olmadığı ve bu yönde ele alınması gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Günümüzde televizyonun yanı sıra, sosyal medya da oldukça önemli hale gelmiştir. Yetiştirme kuramı da yalnızca şiddet ya da televizyon kuramı da değildir. O bir hikâye anlatma kuramıdır. Artık hikâyeler sosyal medya aracılığıyla anlatılmaktadır. Ancak televizyonla etkileşimli durumdadır (Özer, 2021b: 36). Medyada yer verilen içeriği sadece bireye indirgeyerek etkiliyor mu etkilemiyor mu bakış açısı çok eski bir bakış açısıdır ve yeterli değildir (Özer, 2017'a: 16). Yeni iletişim teknolojilerinin yarattığı yeni medya ortamında hikâyelerin varlığı değişme de kullanıcılara ulaşma şekilleri, kullanıcılar tarafından tüketilme biçimleri değişmiştir. Dolayısıyla yetiştirme kuramı gibi geleneksel bir iletişim kuramının günümüz medya ortamında hala geçerli olup olmadığı ve sosyal medya platformları üzerinde uygulanabilirliği de önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır (Doruk-Şahin, 2020: 202). Video oyunları, sosyal ağlar ve yeni medya ile ilgili araştırmalar giderek artmaktadır. Yetiştirme geleneğine devam eden araştırmacılar, internetin daha genel içeriğini değerlendirmelidir. İnternet bir araç olarak tutarlı bir mesaj veya hikâye sunmasa da mesajların diğer araçlarla aynı değerleri ve unsurları sunup sunmadığını tespit etmek de önem taşımaktadır (Morgan vd. 2014b: 494).

Ekme kuramına getirilen eleştirilerden biri kuramın kültürel gelişmede toplumsal denetim unsuru olarak sadece televizyonu görmesi ve kültür üreten diğer araçları göz ardı etmesidir (Yıldırım, 2019: 91). Yetiştirme teorisine göre, televizyona daha fazla maruz kalınması, bireyin gerçeklik algısının televizyonda tasvir edilenlerle örtüşme olasılığının artmasına yol açmaktadır. Birçok ülkede medya tüketim alışkanlıkları değişmektedir. Son zamanlarda yapılan çalışmalar internet içeriğini üzerine odaklanmaktadır (Morgan vd., 2014b). Türkiye'de araştırmacıların sosyal medya eksenli yetiştirme kuramı araştırmalara odaklanmaları önem taşımaktadır (Özer, 2021b: 63). Prof. Dr. Ömer Özer'in "*Kamular Türkü Söyleyin: George Gerbner'in Yetiştirme Kuramı Bakımından Özgün Araştırmalar*" başlıklı kitabında,

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

televizyon ve sosyal medyanın yetiştirme sürecindeki rolünü incelemekte, sosyal medyayı gündelik hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri olarak ele almaktadır (Doruk-Şahin, 2020: 201). Dijital çağın gelişmesiyle birlikte sosyal medya gibi yeni iletişim araçları toplum alışkanlıklarını kökten değiştirmiştir. Sosyal medyanın etkileri üzerine yapılan araştırmalar Gerbner'in yetiştirme teorisinin yeni iletişim ortamına nasıl uyarlanacağını göstermektedir.

2.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, yetiştirme teorisi üzerine araştırma makalelerinin bibliyometrik bir analizini sunmaktadır. Nicel yöntemlerin ve basit anket tasarımlarının baskınlığını ele almak için gelecekteki araştırmalar daha çok yöntemli tasarımlar kullanmalı, birden fazla örnek veri kaynağı kullanılmalı ve daha dinamik ve süreç odaklı metodolojiler kullanılmalıdır (Volk, 2016: 13). Bibliyometrik analiz de araştırmacıların bulgularını toplu bibliyografik verilere dayandırmalarını sağlamaktadır ve güncel metodolojik yöntem sunduğu için son zamanlarda sıklıkla kullanılmaktadır (Zupic and Cater, 2015: 430). Bibliyometrik yöntemler doğası gereği niceliksel ancak niteliksel özellikler hakkında beyanlarda bulunmak için kullanılır; soyut bir şeyi bilime dönüştürmek ana amaçtır (Wallin, 2005: 261). Bibliyometrik analiz teknikleri temelde performans analizi ve bilim haritalaması teknikleri olarak iki kategoride ortaya çıkmaktadır. Performans analizi araştırma bileşenlerinin katkılarını hesaba katarken, bilim haritalaması tekniği ise araştırma bileşenlerini ele almaktadır (Donthu vd., 2021: 287). Çalışmada bilimsel haritalama tekniği kullanılarak yetiştirme kuramı ile ilgili çalışmalar hakkında kaynak haritası sunulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıda yer alan araştırma sorularına cevap aranmaktadır:

1. Yetiştirme kuramı (cultivation theory) ile ilgili Web of Science veri tabanında indekslenen çalışmaların yıllara göre dağılımı nedir?
2. Yetiştirme kuramı (cultivation theory) ile ilgili Web of Science veri tabanında indekslenen çalışmalar en çok hangi yılda yayınlanmıştır?
3. Yetiştirme kuramı (cultivation theory) ile ilgili Web of Science veri tabanında indekslenen çalışmalar en çok hangi ülkede yayınlanmıştır?
4. Yetiştirme kuramı (cultivation theory) ile ilgili Web of Science veri tabanında indekslenen çalışmalarda en çok hangi araştırmacı çalışma yapmıştır?
5. Yetiştirme kuramı (cultivation theory) ile ilgili Web of Science veri tabanında indekslenen çalışmalarda en çok hangi ortak kelimeler kullanılmıştır?
6. Yetiştirme kuramı (cultivation theory) ile ilgili Web of Science veri tabanında indekslenen çalışmalarda en çok hangi yayın türü kullanılmıştır?
7. Yetiştirme kuramı (cultivation theory) ile ilgili Web of Science veri tabanında indekslenen çalışmaların üniversitelere göre dağılımı nedir/nasıl olmuştur?

2.1. Veri Toplama Araçları ve Sınırlılıklar

Bilimsel makale kullanım verileri, kullanıcı tercihlerini araştırmak için doğrudan bir yöntem sunmaktadır. Bu çalışma, platform tarafından sağlanan kullanım sayılarını kullanarak Web of Science'taki bilimsel makalelerin kullanım modellerini analiz etmektedir. Veriler, 'Bilgi Bilimi ve Kütüphane Bilimi' alanlarından toplanmış ve analiz edilmiştir (Wang vd., 2016). Scopus ve Web of Science gibi bilimsel veritabanlarının ortaya çıkışının büyük hacimli bibliyometrik veri elde etmeyi nispeten kolaylaştırdığı ve Gephi, Leximancer ve VOSviewer gibi bibliyometrik yazılımların bu tür verilerin oldukça pragmatik bir şekilde analiz edilmesine olanak sağlamaktadır (Donthu vd., 2021: 286). Scopus ve WoS veri tabanlarında sosyal bilimler, sanat ve beşeri bilimler konu başlıkları incelendiğinde Web of Science veri tabanının daha detaylı bilgi sağladığı görülmektedir. Her ne kadar dergiler içeriklerine göre kategorize edilse de aynı derginin her iki veri tabanında da bazen birden fazla konu başlığı altında listelendiği görülmektedir. Ayrıca, bu iki veri tabanının atıf ve yayın sınıflandırma yöntemleri alt konu başlıkları açısından farklılık göstermektedir. İndekslenen dergilerin her iki veri tabanında da farklı başlıklar altında sınıflandırılması bibliyometrik çalışmalarda verilerin karşılaştırılmasında zorluk yaratmaktadır (Karasözen vd., 2011). Çalışmada, sosyal bilimler alanında detaylı bilgi sağladığı için Web of Science dijital veri tabanından elde edilen veriler kullanılmıştır.

Bu çalışmada ele alınan yetiştirme teorisi ile ilgili çalışmaların bibliyometrik verileri Web of Science veri tabanından 15 Aralık 2023 tarihinde "cultivation theory" anahtar kelimesi taratılarak elde edilmiştir. Web of Science dijital veri tabanında 'cultivation theory' terimi için yapılan aramada 277 çalışma bulunmuş ve bunların 264' ü bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Arama SSCI (n=168), SCI-Expanded (n=18), A&HCI (n=14), ESCI (n=78) ve CPCI-SSH (n=13) indekslerinde taranan dergilerle sınırlandırılmıştır. Taranan indekslerdeki çalışmalar toplandığında 291 sayısı elde edilmektedir, bunun nedeni bir çalışmanın farklı indekslerde aynı anda taranıyor olmasındandır. Aynı şekilde tablolarda ve grafiklerde bazı sayıların farklılık göstermesinin nedeni de belli çalışmaların aynı anda farklı indekslerde, farklı dillerde, farklı ülkelerin yazarlarının katkılarıyla ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır.

2.2. Verilerin İşlenmesi ve Kullanılan Araçlar

Veri işleme ve görselleştirme çözümleri için teknik desteğe ihtiyaç, günümüzün veri ve bilgilerinin karmaşıklığı, birden fazla kaynaktan, çok büyük boyutlardan ve farklı formatlardan oluşmasıyla birlikte artmıştır. Bibliyometrik analiz için açık kaynaklı yazılım olan VOSviewer'ı kullanmaya önemli ölçüde odaklanılmıştır. VOSviewer, toplu düzeyde analize odaklanmaktadır (Bukar vd., 2023; Eck Van and Waltman, 2017). Web of Science veri tabanında elde edilen veriler, dışa aktarılarak VOSviewer analiz programında ağ haritaları çıkarılmıştır. Çalışmada 264 araştırma elde edilerek tablo haline getirilmiştir.

2.3. Bulgular ve Yorum

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

Bu çalışma kapsamında Web of Science veri tabanında “cultivation theory” kelimeleri ile 277 çalışma bulunmuştur. Bu çalışmalar SSCI (n=168), SCI- Expanded (n=18), A&HCI (n=14) ve ESCI (n=78), CPCI- SSH (n=13) indekslerinde taranan 264 araştırma makalesi çalışmaya dâhil edilmiştir. Örneklem içinde bulunan 264 çalışma bibliyometrik yöntem ile analiz edilerek verilerin frekansları belirlenmiştir.

Tablo 1. Web of Science Core Collection Veri Tabanından Elde Edilen Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Çalışma Sayısı	Yüzde	Yıllar	Çalışma Sayısı	Yüzde
2023	21	%7.955	2009	10	%3.788
2022	25	%9.470	2008	4	%1.515
2021	27	%10.227	2007	4	%1.515
2020	22	%8.333	2006	4	%1.515
2019	13	%4.924	2005	6	%2.273
2018	18	%6.818	2004	2	%0.758
2017	14	%5.303	2003	2	%0.758
2016	17	%6.439	2002	5	%1.184
2015	14	%5.303	2001	1	%0.379
2014	14	%5.303	2000	2	%0.758
2013	6	%2.273	1997	1	%0.379
2012	9	%3.409	1993	1	%0.379
2011	11	%4.167	1992	1	%0.379
2010	9	%3.409	1989	1	%0.379

Yayınlanan makalelerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde 1989 yılında ilk makale yayınlanmıştır. Daha sonra 1992, 1993 ve 1997 yıllarında da 1 makale yayınlanmıştır. Yetiştirme kuramı alanında yapılan çalışmaların 2009 yılından sonra arttığı görülmektedir. 2014-2021 arasında konu üzerine yapılan çalışmaların düzenli olmasa da artış gösterdiğini söylemek mümkündür. 2021 (n=27) Yılı yetiştirme kuramı alanında en çok çalışma yapılan yıl olarak görülmektedir.

Tablo 2. Web of Science Core Collection Veri Tabanından Elde Edilen Çalışmaların Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	Çalışma Sayısı	Ülke	Çalışma Sayısı	Ülke	Çalışma Sayısı
ABD	147	Hollanda	3	Finlandiya	1
Çin	24	Pakistan	3	Endonezya	1
Belçika	17	İsveç	3	İtalya	1
Güney Kore	12	Hırvatistan	2	Kenya	1
Almanya	11	Macaristan	2	Yeni Zelanda	1
İngiltere	8	İran	2	Norveç	1
Kanada	7	Lüksemburg	2	Rusya	1
İsrail	7	Filipinler	2	Suudi Arabistan	1

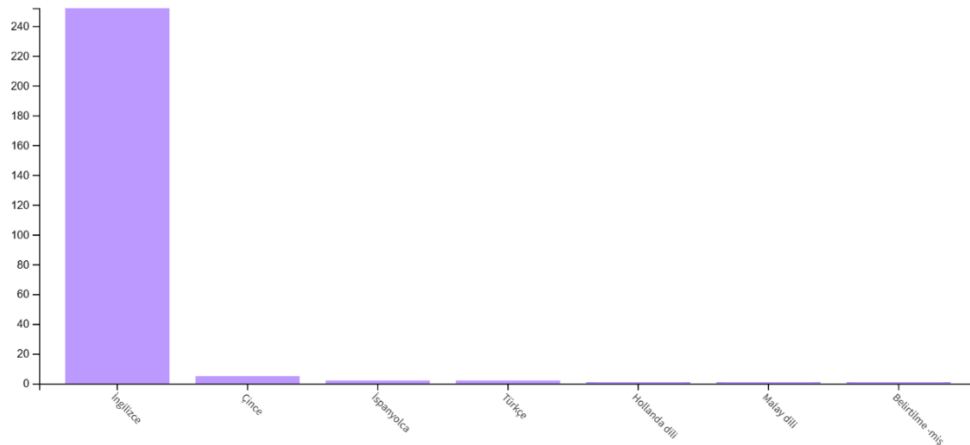

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

Avustralya	6	Romanya	2	Singapur	1
Japonya	6	İsviçre	2	Güney Afrika	1
Tayvan	6	Bangladeş	1	Tayland	1
Turkey	6	Bosna Hersek	1	Türkiye	1
Avusturya	5	Kamboçya	1	Birleşik Arap Emirlikleri	1
İspanya	5	Şili	1	Uganda	1
Nijerya	4	Kıbrıs	1	Özbekistan	1
Hindistan	3	Çek Cumhuriyeti	1	Vietnam	1
Malezya	3	Danimarka	1		

Yayımlanan makalelerin ülkelere göre dağılımına bakıldığında ABD'nin (n=147) diğer ülkelere nazaran açık ara önde olduğu görülmektedir. İkinci sırada Çin (n=24) üçüncü sırada Belçika (n=17), dördüncü sırada Güney Kore (n=12), beşinci sırada ise Almanya (n=11) yer almaktadır. WoS veri tabanının elde edilen verilere bakıldığında “Yetiştirme Kuramı” alanında Turkey başlığıyla (n=6) Türkiye adıyla ise (n=1) toplamda ise 7 çalışma yapıldığı görülmektedir. Sıralamadaki ilk 5 ülkenin Yetiştirme Kuramı alanında yaptığı toplam çalışma sayısı (n=211) iken diğer 45 ülkenin bu alandaki çalışma sayısı ise (n=53) dür. Tablodan da net bir şekilde anlaşılacağı üzere “yetiştirme kuramı” alanında yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunu ABD, Çin, Belçika, Güney Kore ve Almanya üstlenmektedir.

Şekil 1. Web of Science Core Collection Veri Tabanından Elde Edilen Çalışmaların Yazım Diline Göre Dağılımı

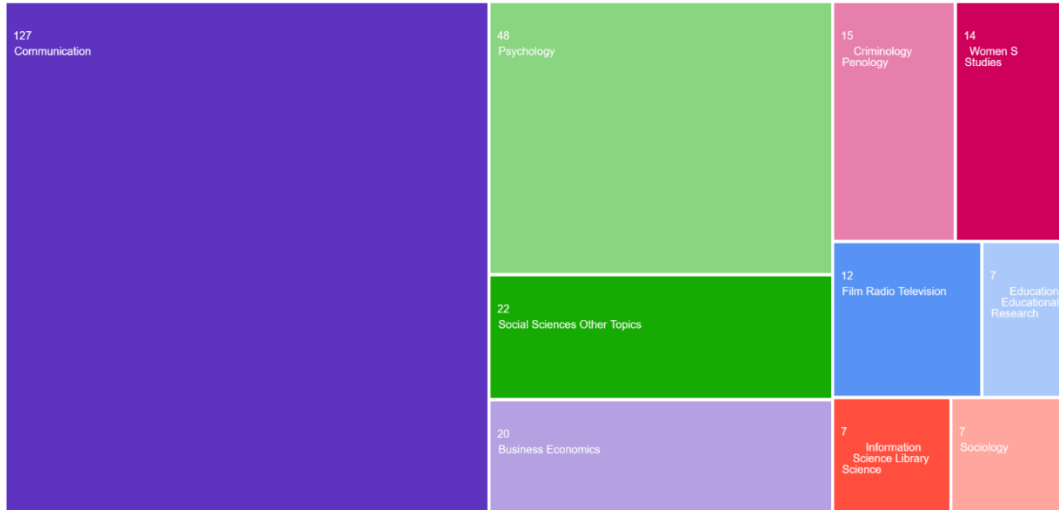
Şekil 1’de WoS veri tabanında yer alan “yetiştirme kuramı” başlıklı akademik çalışmaların yazım diline göre dağılımına bakıldığında; 252 Çalışmanın İngilizce dilinde yazıldığı görülmektedir. Çince 5, İspanyolca 2, Türkçe 2, Hollandaca ve Malayca dilinde ise 1’er tane çalışma yapıldığı görülmektedir.

Web of Science dijital veri tabanında yer alan Türkiye’de yapılan çalışmalardan, yetiştirme teorisi çerçevesinde medyada üretim, içerik ve tüketimine odaklanan Özer (2017a) ve Gerbner’in kavramlarını ekonomi-politik bağlamda ele

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

olarak ana akım medyada da ki dönüşümü ele alan Ciğ'in (2018) çalışmaları dikkat çekmektedir.

Şekil 2. Web of Science Core Collection Veri Tabanından Elde Edilen Çalışmaların Araştırma Alanlarına Göre Dağılımı

WoS'ta yer alan çalışmaların araştırma alanlarına göre dağılımına bakıldığında "Yetiştirme Kuramı" (Cultivation Theory) başlığıyla en fazla çalışmanın (n=127) İletişim (Communication) alanında yapıldığı belirlenmiştir. İkinci sırada ise Psikoloji (n=48) alanı yer almaktadır.

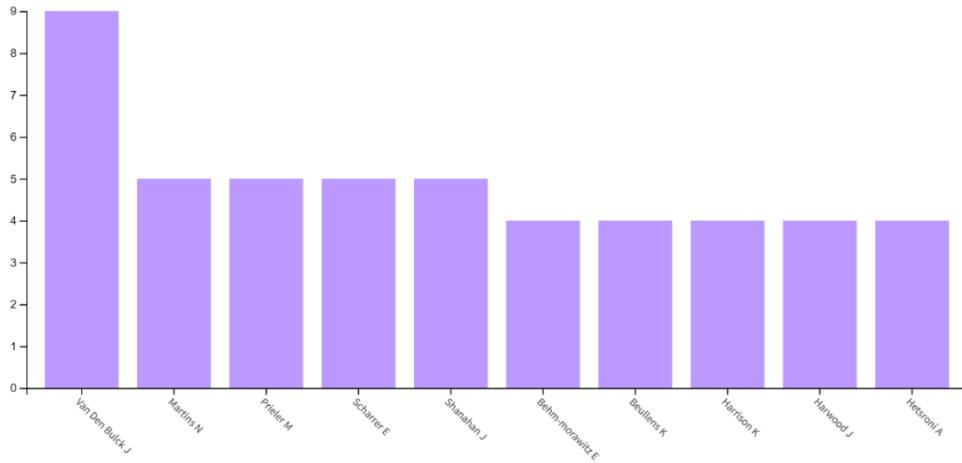
Tablo 3. Web of Science Core Collection Veri Tabanından Elde Edilen Çalışmaların Türüne Göre Dağılımı

Çalışmanın Türü	Sayısı	Yüzde
Article	242	91.667%
Proceeding Paper	13	4.924%
Early Access	12	4.545%
Review Article	11	4.167%
Book Review	2	0.758%

Tablo 3'te Çalışmaların türüne göre dağılımına bakıldığında ilk sırada 242 çalışma ile Article (makale) türü yer almaktadır. "Yetiştirme Kuramı" (Cultivation Theory) alanında WoS'ta en az yapılan çalışma türü (n=2) Book Review (Kitap İncelemesi) olduğu görülmektedir.

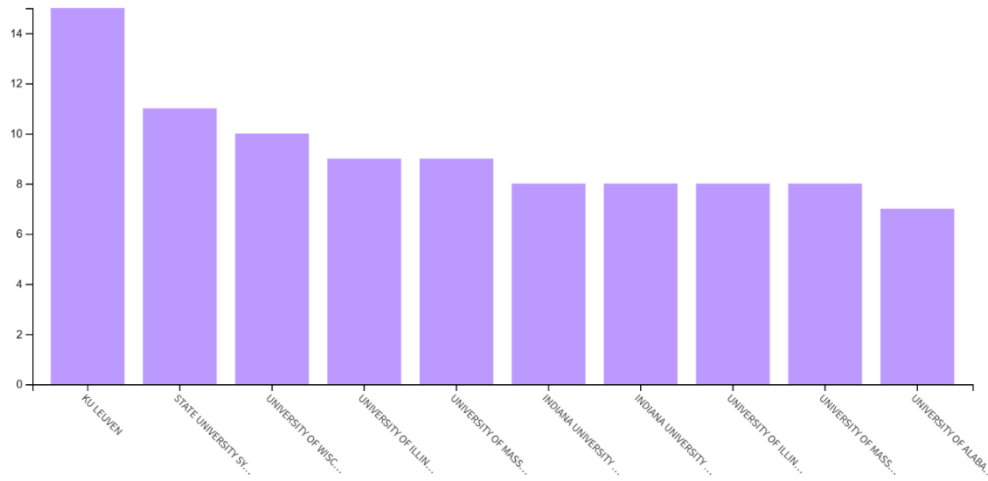
Şekil 3. Web of Science Core Collection Veri Tabanından Elde Edilen Çalışmaların Yazarlara Göre Dağılımı (İlk 10 Yazar)

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

WoS'ta yer alan “yetiştirme kuramı” (cultivation theory) alanında yapılan çalışmaların yazarlarına göre dağılımına bakıldığında (İlk 10 Yazar) ilk sırada 9 çalışma ile Wan Den Bulck J. yer almaktadır. Onu 5'er çalışma ile sırasıyla Martins N., Prieler M., Scharrer E. ve Shanahan J. takip etmektedir. Behm-morawitz E., Beullens K., Harrison K., Harwood J., Hetsroni A. 4'er çalışma ile en fazla çalışma yapan yazarlar arasında yer almaktadırlar.

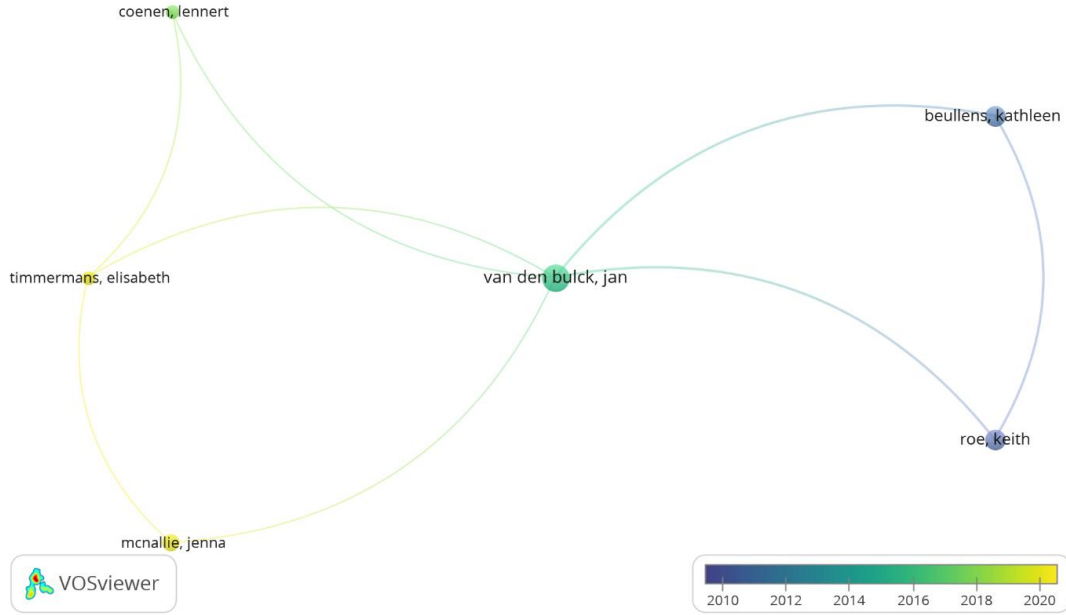
Şekil 4. Web of Science Core Collection Veri Tabanından Elde Edilen Çalışmaların Kurumlara Göre Dağılımı

WoS'ta yer alan “yetiştirme kuramı” (cultivation theory) alanında yapılan çalışmaların kurumlara göre dağılımına bakıldığında ilk sırada 15 çalışma ile Ku Leuven Üniversitesi yer almaktadır. Çalışmaların Kurumlara Göre Dağılımı grafiğine bakıldığında ilk 10 kurumun tamamı ABD'de bulunmaktadır. Bu da Tablo 2.'yi destekler niteliktedir.

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

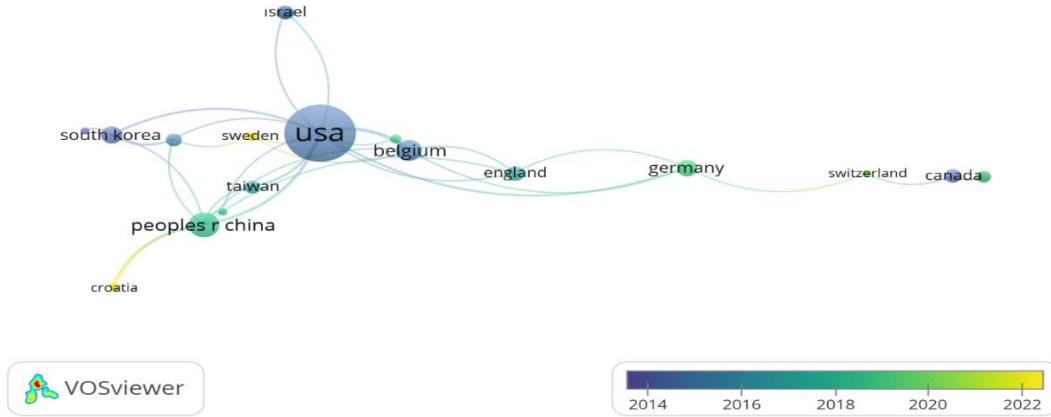
Şekil 5. VOSviewer (VoS)'ta Oluşturulan Yazar Ortak Ağ Haritası

“Yetiştirme kuramı” (cultivation theory) alanında yapılan çalışmaların WoS veri tabanından alınan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen ortak yazar ağ haritası için bir yazarın en az 2 çalışmaya ve en az bir atfa sahip olması belirlenmiştir. 543 yazardan 60 tanesinin kriteri karşıladığı görülmüştür. 60 yazarın arasında birbiriyle en çok bağlantılı 6 yazar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak 6 yazarın ortak atıf ağı haritası oluşturulmuştur. Şekil 1’de verilen Yazar Ortak Ağ Haritasında bağlantısı en yüksek yazarın aynı zamanda bu alanda en fazla çalışma üreten Van Den Bulck, J. Olduğu görülmektedir.

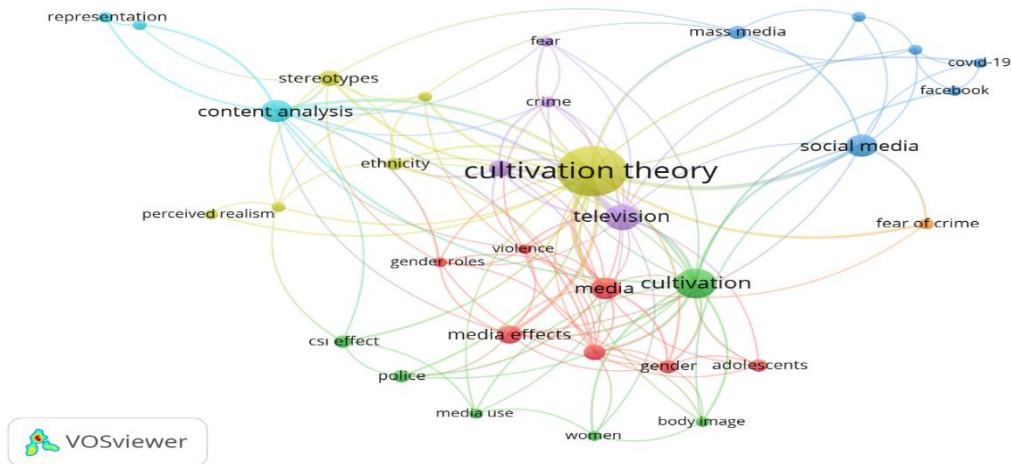
Şekil 6. VoS'ta Oluşturulan Ülkelerin Ortak Yazarlık Ağ Haritası

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

“Yetiştirme kuramı” (cultivation theory) alanında yapılan çalışmaların WoS veri tabanından alınan bilgiler ışığında oluşturulmak istenen ülkelerin ortak yazar ağ haritası için bir ülkenin en az 2 çalışmaya ve en az 1 atıfa sahip olması belirlenmiştir. 49 ülkeden 27’sinin kriteri karşıladığı bu 27 ülkenin de 20 tanesinin birbirleri ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Birbiriyle bağlantılı olan 20 ülkenin ortak yazarlık ağ haritası Şekil 2’de sunulmuştur. En yoğun bağlantıya sahip ülkenin ABD olduğu görülmektedir. Bu harita WoS veri tabanından alınarak oluşturulan Tablo 2’yi de destekler niteliktedir. Konu hakkında en çok yayın yapan ülkelerin dağılımına bakıldığında ilk 5 sırada bulunan ABD, Çin, Belçika, Güney Kore ve Almanya VOS programıyla oluşturulan haritada da aralarında en yoğun bağlantıya sahip ülkeler olarak görülmektedir. Türkiye’de ise 6 küme, 2 bağlantı, 11 toplam bağlantı gücü, 6 doküman bulunmakta olup 2017 ve 2021 yılında en fazla atıf oranına sahip olmuştur.

Şekil 7. VoS'ta Oluşturulan Anahtar Sözcük Birlikteliği Ağ Haritası

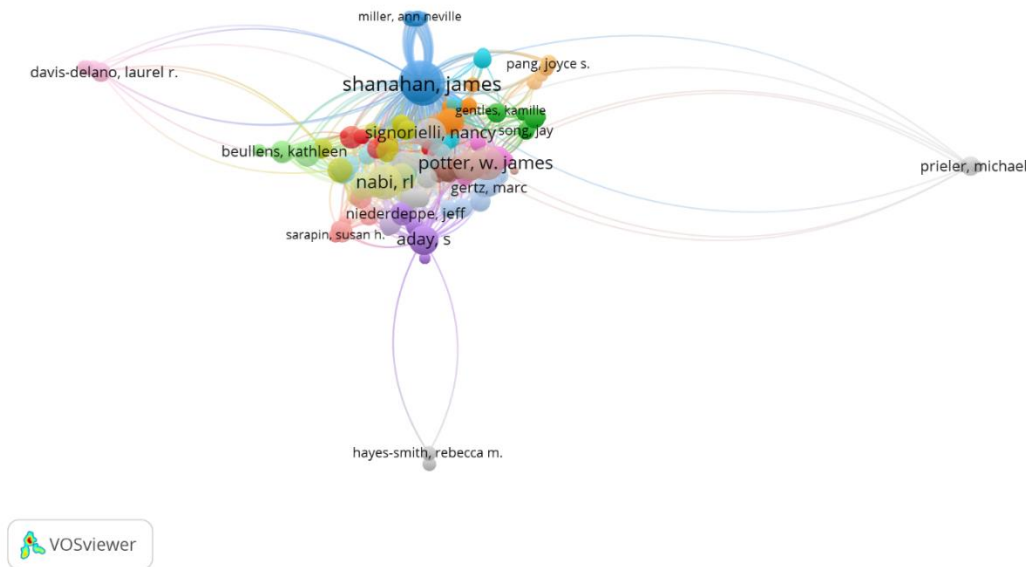

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

Web of Science dijital veri tabanından elde edilen bilgiler ışığında “yetiştirme kuramı” (cultivation theory) alanında yapılan çalışmaların anahtar sözcük ortak ağ haritası için, bir anahtar kelimenin en az oluşum sayısı 3 belirlenerek, 750 anahtar kelimenin 34'ünün kriteri karşıladığı saptanmıştır. Kriteri karşılayan 34 anahtar kelimedenden 33'ü arasında bağlantı olduğu belirlenmiştir. Birbirleri arasında bağlantı olan 33 anahtar kelime Şekil 7' de sunulmuştur. Anahtar kelimelerin birliktelik sıklığı en yoğun olan kelimeler; cultivation theory (n=96), cultivation (n=31), television (n=24), content analysis (n=17) ve social media (n=17) olduğu görülmektedir.

Şekil 8. VoS'ta Oluşturulan Yazarların Atıf Analizi Ağ Haritası

Bibliyometrik analizin en önemli amaçlarından biri de yazarlar arasında atıf ağının izlenmesidir. Analize dâhil olan çalışmalar arasında atıf bağlantı güçlerinin ortaya çıkarılması literatürdeki yayınların da nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Şekil 8' de atıf ağlarını ortaya çıkarmak üzere en az 1 çalışma ve en az 1 atıf kriteri ile yazar atıf analizi ağ haritası oluşturulmuştur. Birbiriyle bağlantılı olduğu görülen 337 çalışmanın analizinde toplamda 29 küme, 1754 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 2013 olarak tespit edilmiştir. En fazla atıf alan yazarlar Slater, MD (905) Rouner, D (905) olmuştur. Bu yazarların atıf ağı analizinde toplam bağlantı gücü bakımından ön planda olmadığı görülmektedir. Yazarların atıf analizi ağ haritasında toplam bağlantı gücü en yüksek olan yazarlar olarak Shanahan, J. ve Morgan, M. merkeze oturmaktadır.

SONUÇ

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

Bu çalışmada, yetiştirme kuramı (cultivation theory) kavramına dair yapılan çalışmaların nicel bir sinopsisi çıkarılmaya çalışılmıştır. Son dönemde çeşitli alanlarda bilimsel yayın performansını farklı yöntemlerle ele alan çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları dijital veri tabanında yer alan veri setiyle yapılmaktadır. Çalışma kapsamında Web of Science veri tabanında "cultivation theory" içeren eserler ele alınmıştır. Arama sonucunda 277 çalışma tespit edilmiş, SSCI, SCI- Expanded, A&HCI ve ESCI, CPCI- SSH indekslerinde taranan 264 araştırma makalesi çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada elde edilen incelemeler sonucunda birtakım sonuçlar söz konusudur.

Yetiştirme kuramı kapsamında ilk çalışma 1989 yılında Meyer (1989), tarafından "Reflections on Cultivation Theory And Consumer-Behavior" adlı çalışma ile başlamıştır. En çok çalışma ise 2022 (n=27), 2021 (n=25), 2020 (n=22), 2023 (n=21) yıllarında yapılmıştır. Son yıllarda yetiştirme kuramıyla ilgili yapılan çalışmalarda sosyal medya ve yetiştirme kuramı üzerine yapılan çalışmaların sayısının da arttığı tespit edilmiştir. Yetiştirme kuramı ve sosyal medya başlığı taşıyan çalışmalarda (Kothur and Pandey, 2023; Hermann vd., 2023; Lau, 2015) çevrimiçi medyayı yetiştirme kuramının etkilerine uygulama söz konusu olmaktadır.

WoS'ta yer alan çalışmaların alanlarına bakıldığında ilk sırayı iletişim (communication) (n=127), ikinci sırayı ise psikoloji (n=48) alanı almaktadır. En çok çalışma yapan ülkelere bakıldığında ABD'nin (n= 147), Çin (n= 24), Belçika (n= 17), Güney Kore (n= 12) ve Almanya (n=11) yer almaktadır. Yetiştirme Kuramı ile ilgili en çok yayın kabul yayıncı ise Taylor & Francis (n=77), Mass Communication and Society (n=9) dergisidir. En çok atıf alan yazar ise Van Den Bulck J (n=9)'dir. İnsan iletişimi araştırmaları üzerine kuramı uyarlayan yazarın çalışmaları SSCI (n=8) indexlerde taranmaktadır. Yazarların atıf analizi ağ haritasında toplam bağlantı gücü en yüksek olan yazarlar Shanahan, J. ve Morgan, M. 'dir. Yetiştirme kuramıyla ilgili araştırma yapacak araştırmacılar için bu bilgiler yol gösterici olabilmektedir.

Cultivation Theory üzerine yapılan çalışmaların kurumsal dağılımlarına bakıldığında ilk sırada Ku Leuven University (Belçika) (n=15), State University System of Florida (n=11), University of Massachusetts System (n=10), University of Wisconsin System (n=10) gelmektedir. Ku Leuven University'den en çok Humanities and Social Science (n=12), Faculty of Social Sciences (n=11), School For Mass Communication Research (n=9) bölümlerden çalışmalar yapılmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde en çok kullanılan anahtar kelimelerin cultivation theory (n=96), cultivation (n=31), television (n=24), content analysis (n=17) ve social media (n=17) olduğu görülmektedir. Yetiştirme kuramıyla ilgili yapılacak çalışmaların odak noktasını bu anahtar kelimeler oluşturmaktadır. Özellikle sosyal medya 2023 (n=12) yılında yapılan çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır.

Bu çalışmada veri kaynağı olarak WoS kullanılmıştır. İleride yapılacak araştırmalarda Scopus veri tabanı kullanılarak elde edilen bulgular ile çalışmamız karşılaştırılabilir ve geçmişten günümüze iletişim alanında önemli bir yere sahip olan

KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170

yetiştirme kuramı (cultivation theory) farklı çalışmalarda değerlendirilebilir. Ayrıca George Gerbner'in yetiştirme teorisinin sosyal medya çağına uyarlanması bireylerin algılarını şekillendirmesini anlamak için derinlemesine bir araştırma yapılarak bu konuda bir çerçeve sunulabilir.

KAYNAKÇA

ARABACI KOÇ, M. (2023). Yetiştirme Kuramı Çerçevesinde Televizyon Dizilerinde Yoksulluk Temsilleri: Romanlar Örneği. Akdeniz İletişim, (43), 19-41.

ATA, A. (2019). Anadamar İletişim Araştırmaları 2: Sınırlı Etkiler, (Editör) Doç. Dr. İrfan Hıdıroğlu. İletişim Kuramları, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, s. 67-84.

BILANDZIC, H. and BUSSELLE, R. W. (2012). A Narrative Perspective On Genre-Specific Cultivation, (Eds.) M. Morgan, J. Shanahan, & N. Signorielli, Living With Television Now: Advances In Cultivation Theory And Research, NY: Lang, p. 261–285.

BİLGİNER-KUCUR, A. (2019). Temel Kavramlar ve Tarihsel Bir Çerçeve, İletişim Kuramları, (Editör) Doç. Dr. İrfan Hıdıroğlu, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, s.4-24.

BRYANT, J., and MIRON, D. (2004). Theory And Research In Mass Communication. Journal of Communication, 54, 662–704.

BUKAR, U. A; SAYEED, M. S; RAZAK, S. F. A; YOGARAYAN, S.; AMODU, O. A and MAHMOOD, R.A.R (2023). A Method For Analyzing Text using VOSviewer, MethodsX, 11, 1-9.

BUSSELLE, R. W., and BILANDZIC, H. (2012). Cultivation and The Perceived Realism of Stories. (Eds.) M. Morgan, J. Shanahan, & N. Signorielli, Living With Television Now: Advances In Cultivation Theory and Research, NY: Lang, p. 168–186.

COHEN, J., and WEIMANN, G. (2000). Cultivation Revisited: Some Genres Have Some Effects on Some Viewers. Communication Reports, 13(2), 99–114.

CİĞ, U. (2018). Transformation of Media in Neoliberal Era and Rethinking Gerbner. Marmara Journal Of Communication, (29), 1-20.

DOBROW, J. R. (1990). Patterns of viewing and VCR Use: Implications for cultivation analysis. (Eds.) N. Signorielli & M. Morgan, Cultivation analysis: New directions in media effects research, Newbury Park, CA: Sage, p. 71–84.

DONTHU, N., KUMAR, S., MUKHERJEE, D., PANDEY, N., and LİM, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. Journal of Business Research, 133, 285–296.

- KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170
- DORUK ŞAHİN, Ö. (2020). George Gerbner'in Yetiştirme Kuramına Özgün Bir Katkı: "Kamular Türkü Söyleyin". Etkileşim, 6, 200-204.
- ECK VAN, J. N. and WALTMAN, L. (2017). Citation-Based Clustering of Publications Using Citnetexplorer and Vosviewer, *Scientometrics*, 111:1053–1070.
- ERCAN, E. ve DEMİR, F. (2015). Yetiştirme Kuramı: Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesinde Yapılan Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3 (1), 127-144.
- GERBNER, G., GROSS, L., MORGAN, M. and SIGNORIELLI, N. (1980a) "The 'Mainstreaming' of America: Violence Profile No. 11." *Journal Of Communication*, vol. 30, no. 3, 1980, p. 10-29.
- GERBNER, G., GROSS, L., MORGAN, M. and SIGNORIELLI, N. (2006b). Charting The Mainstream: Television's Contributions to Political Orientations. *Journal of Communication*, 32 (2), 100-127.
- HERMANN, E., MORGAN, M. and SHANAHAN, J. (2023). Cultivation and Social Media: A Meta-Analysis, *New Media & Society*, 25 (9), 2492-2511.
- KARASÖZEN B, BAYRAM Ö. ve ZAN, Burcu, U. (2011). Wos ve Scopus Veri Tabanlarının Karşılaştırılması. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(2), 238 - 260.
- KOTHUR, L. and PANDEY, V. (2023). Role of Social Media News Consumption in Cultivating Opinion Polarization. *Information Technology & People*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
- LAU, Y. H. (2015). Cultivation Effects of Television Broadcasting and Online Media, *New Media, Knowledge Practices and Multiliteracies* pp 13–21.
- LITTLEJOHN, S. W., and FOSS, K. A. (Eds.). (2009). *Encyclopedia Of Communication Theory* (Vol. 1). Sage.
- MCQUAİL, D. ve WINDAHL, S. (2005). *İletişim Modelleri Kitle İletişim Çalışmalarında* (2. Baskı) (Çev: Konca Yumlu). Ankara: İmge Kitabevi.
- MEYER, T.P (1989). Reflections on Cultivation Theory And Consumer-Behavior, *Advances in Consumer Research*. Volume 16, 786-789.
- MORGAN, M., and SHANAHAN, J. (2010). The State Of Cultivation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54 (2), 337–355.
- MORGAN, M., SHANAHAN, J. and SIGNORIELLI, N. (2012a). *Living With Television Now: Advances In Cultivation Theory and Research*. New York: Peter Lang.

- KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170
- MORGAN, M., SHANAHAN, J. and SIGNORIELLI, N. (2014b). Cultivation Theory In The Twenty-First Century, (Eds.) John Wiley & Sonsthe Atrium, Handbook Of Media And Mass Communication Theory, England, Vols I, 480- 497.
- ÖZÇETİN, B. (2014a). Hikâyeler, Televizyon ve Yetiştirme: Gerbner'in Medyaya Karşı'sı, İlef Dergisi, 1(2), 117-124.
- ÖZÇETİN, B. (2018b). Kitle İletişim Kuramları Kavramlar, Okullar, Modeller, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÖZER, Ö. (2017a). The Use of Violence in Media: Economics of Violence, the Ideological Violence of Media and an Evaluation in Retrospect of Cultivation Theory, Marmara İletişim Dergisi, 27, 1-19.
- ÖZER, Ö. (2021b). Yetiştirme Kuramı: Televizyon ve Twitter'ın Yetiştirme Rolüne Yönelik Türkiye'de Yapılan Bir Araştırma, Global Media Journal TR Edition, 11 (22), 36-63.
- PERSE, E. M., FERGUSON, D. A., and MCLEOD, D. M. (1994a). Cultivation In The Newer Media Environment. Communication Research, 21(1), 79–104.
- PERSE, E. M., FERGUSON, D. A., and MCLEOD, D. M. (1994b). Cultivation in the Newer Media Environment, Paper presented at the Annual Meeting of the Association for Education in Journalism and Mass Communication (75th, Montreal, Quebec, Canada, August 5-8, 1992).
- POTTER, W. J. (2014). A Critical Analysis of Cultivation Theory. Journal of Communication, 64(6), 1015–1036.
- ROMER, D., JAMIESON,P., BLEAKLEY,A. and JAMIESON, H. K (2014). Cultivation Theory Its History, (Eds). Robert S. Fortner, P. Mark Fackler, Current Status and Future Directions, In The Handbook of Media and Mass Communication Theory, p.115-136.
- SHAW, E. F. (1979). Agenda-Setting and Mass Communication Theory. International Communication Gazette, 25(2), 96–105.
- SIGNORIELLI, N. (2015). Cultivation in The Twenty-First Century, Editor(S):Larry D. Rosen, Nancy A. Cheever, The Wiley Handbook Of Psychology, Technology, and Society, p. 453-468.
- VINNEY, C. (2019, Ekim, 23). Cultivation Theory, Erişim Adresi: Cultivation Theory: Definition and Examples (thoughtco.com), Erişim Tarihi: 24.10.2023.
- VOLK, S. C. (2016). A Systematic Review of 40 Years of Public Relations Evaluation and Measurement Research: Looking Into The Past, The Present, And Future. Public Relations Review, 42 (5), 962–977.

- KARATAŞ, Seher ve KARATAŞ, İbrahim (2024). Yetiştirme Kuramı'nın Dünü ve Bugünü: Bibliyometrik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (1), 152-170
- WALLIN, J. A. (2015). Bibliometric Methods: Pitfalls and Possibilities, *Basic & Clinical Pharmacology & Toxicology* 2005, 97, 261–275.
- WANG, X.; FANG, Z. and SUN, X. (2016). Usage Patterns of Scholarly Articles on Web of Science: A Study on Web of Science Usage Count, *Scientometrics*, 109 (2), 917–926.
- YAYLAGÜL, L. (2006). *Kitle İletişim Kuramları, Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- YILDIRIM, B. (2019). Eleştirel İletişim Kuramları: Temel Kavramlar Ve Tarihsel Bir Çerçeve, (Editör) Doç. Dr. İrfan Hıdıroğlu, *İletişim Kuramları, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*, s.131-149.
- YILDIRIM, E. (2019). *Anadamar İletişim Araştırmaları 3: Güçlü Etkilere Dönüş*, (Editör) Doç. Dr. İrfan Hıdıroğlu, *İletişim Kuramları, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*, s. 85-107.
- YÜKSEL, E. (2013). İletişim Kuramlarına Giriş, *İletişim Kuramları*, (Editör) Prof. Dr. Erkan Yüksel, *Anadolu Üniversitesi Yayını*, s.2-33.
- ZUPIC, I., and ČATER, T. (2014). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472.

Yazarların çalışmaya katkı oranları eşittir.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.